

Motion till riksdagen 2009/10:Fi265

av **Fredrik Schulte (m)**

Avknoppningar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att förändra regelverket för avknoppningar.

Motivering

Den europeiska välfärdsstatsmodellens största utmaning för framtiden ligger sannolikt i att möta medborgarnas krav på ökad kvalitet. I takt med den allmänna välståndsökningens fortgång och förbättrade levnadsvillkor ökar medborgarnas krav på innehållet i den verksamhet som det offentliga erbjuder. När kvalitén i den offentliga verksamheten inte möter de önskemål som medborgarna ställer kommer framväxten av ”helprivata” välfärdslösningar utanför ramen för den offentligt finansierade välfärden att öka. En sådan utveckling skulle på sikt innebära att den offentligt finansierade välfärden successivt förlorar i betydelse och att kvalitén urholkas.

För att undvika denna utveckling är det av avgörande vikt att arbetet med att öka konkurrensen och valfriheten inom den offentligt finansierade välfärdssektorn fortgår. Genom att tillåta och uppmuntra alternativa driftsformer och verksamhetsmässiga strategier vid sidan av den kommunalt drivna verksamheten stärks den enskildes valfrihet. Detta framtingar även en konkurrens vilket stärker kvaliteten. Studier inom utbildningssektorn, sjukvården, äldreomsorgen, tandvården o.s.v. visar entydigt att en närvaro av privata aktörer som verkar inom ramen för den offentligt finansierade välfärden stärker kvalitén på marknaden i sin helhet. Inte minst sker detta genom att offentligt drivna verksamheter tvingas lyfta sig för att klara konkurrensen. När offentliga välfärdsverksamheter inte längre kan ta inflödet av brukare för givet utan tvingas konkurrera med fristående aktörer för sin överlevnads skull ökar trycket på förbättringar av verksamhetens innehåll.

Fel! Okänt namn på

Ett viktigt inslag i denna utveckling är fenomenet med avknoppningar som parallellt med nyetableringen av privata aktörer inom välfärdssektorerna starkt bidragit till att stärka konkurrensen och mångfalden. Med detta åsyftas en överlåtelse av ägar- och huvudmannskapet av tidigare offentligt drivna välfärdstjänster till personalen som istället iklär sig rollen som nya privata aktörer. Därmed kan de anställda även bättre påverka den egna arbetsituationen. Det huvudsakliga motivet till avknoppningar har dock varit att bryta den rådande monopolsituationen där det offentliga tillhandahåller en överväldigande majoritet av landets välfärdstjänster.

Frågan om avknoppningar är onekligen starkt politiskt laddad och inte minst juridiskt intressant då rättsläget idag är oklart. Vår befintliga lagstiftning ger helt enkelt ingen klar vägledning för hur avknoppningar skall genomföras. Till följd av detta utredde Statskontoret frågan på Finansdepartementets begäran och kom fram till slutsatsen att det inte är möjligt för kommunen att ”rikta ett sådant erbjudande [en avknoppning] till de anställda”. Ingen vidare konklusion nåddes och regeringen har inte vidtagit vidare åtgärder för att finna en lösning på frågan. Detta är mycket olyckligt då avknoppningsarbetet nu mer eller mindre avstannat, vilket bromsat upp arbetet att utöka valfrihet, mångfald och kvalitet inom välfärden.

Problemställningen som Statskontoret väcker gällande det problematiska i att den som avknoppar ”gratis” tar över en fungerande verksamhet som det finns ett upparbetat värde i, visar på en komplicerad aspekt av avknoppningar. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting som utredde frågan före Statskontorets rapport kan detta hanteras genom att man tar ut en köpeskilling som motsvarar detta upparbetade värde, en form av ”goodwill-värde”. Problemet uppstår dock när en extern part är beredd att betala ytterligare pengar därutöver för att ta över verksamheten. Eftersom en avyttring av offentligt ägda välfärdsverksamheter i huvudsak syftar till att stärka konkurrensen, valfriheten och i förlängningen kvalitén är det endast undantagsvis aktuellt att bjuda ut välfärdsverksamheter på en öppen marknad till högsta budgivare. Vinnaren av budgivningen är inte nödvändigtvis den aktör som är kvalitetsmässigt mest lämpad att driva verksamheten ifråga. Samtidigt är frågan kring att öka valfriheten, konkurrensen och att bryta det offentliga monopolet på välfärdsmarknaderna fortsatt en central fråga för att klara välfärdens framtida kvalitetsutmaningar. Med anledning av detta bör regeringen skyndsamt se över regelverket för avknoppningar och framtida en modell för hur avknoppning fortsatt kan bli ett verktyg för ökad konkurrens och valfrihet. En möjlig lösning är att inrätta ett system med kvalitetsupphandlingar som kan tillämpas inom samtliga välfärdsområden där ett fast pris som motsvarar goodwillvärdet utgör ett grundkriterium, men där förbättringen av själva kvalitén i tillhandahållandet av välfärdstjänsten ifråga utgör upphandlingens mest centrala inslag.

Stockholm den 2 oktober 2009

Fredrik Schulte (m)